

RIIGIKOHUS
TSIVIILKOLLEEGIUM
KOHTUMÄÄRUS

Kohtuasja number 3-2-1-18-11
Määruse kuupäev Tartu, 31. mai 2011. a
Kohtukoosseis Eesistuja Ants Kull, liikmed Peeter Jerofejev, Henn Jöks, Villu Kõve, Lea Laarmaa, Jaak Luik ja Tambet Tampuu
Kohtuasi **Notar Evelyn Rootsi menetluskulude kindlaksmääramise avaldus**
Vaidlustatud kohtulahend Tallinna Ringkonnakohtu 1. detsembri 2010. a määrus tsiviilasjas nr 2-09-2391

Kaebuse esitaja ja kaebuse liik Pille Raidi määruskaebus
Menetlusosalised ja nende esindajad Riigikohtus Pille Raid (isikukood xxxxxxxxxxxx)
Asja läbivaatamise kuupäev Notar Evelyn Roots, esindaja vandeadvokaat Toivo Viilup
2. mai 2011. a, kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

- 1. Tühistada tsiviilasjas nr 2-09-2391 tehtud Harju Maakohtu 9. juuli 2010. a määrus ja Tallinna Ringkonnakohtu 1. detsembri 2010. a määrus.**
- 2. Teha uus määrus, millega mõista Pille Raidilt notar Evelyn Rootsi kasuks menetluskuludena välja 150 (üks sada viiskümmend) eurot. Menetluskulude kindlaksmääramise avaldus rahuldada osaliselt.**
- 3. Määruskaebus rahuldada osaliselt.**
- 4. Tagastada Toomas Rehepapile (konto nr xxxxxxxxxxxx, Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaal) 18. detsembril 2010 Pille Raidi eest tasutud kautsjon 25 (kaks kümmend viis) eurot 56 senti (400 krooni).**

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

- 1. Pille Raid (avaldaja) esitas 21. jaanuaril 2009 Harju Maakohtule taotluse kohustada notar Evelyn Rootsi (notar) väljastama pärimistunnistus.**
Notar vaidles taotlusele vastu ja palus jätta see rahuldamata.
- 2. Harju Maakohus jättis 30. aprilli 2009. a (määruses ekslikult märgitud 2008. a) määrusega taotluse rahuldamata ja menetluskulud avaldaja kanda. Määruse järgi kuulub see menetluskulude osas täitmisele jõustumisest, muus osas viivitamatu täitmise korras.**
Avaldaja esitas määruskaebuse, milles palus maakohu määruse tühistada ja uue määrusega taotlus rahuldada. Notar palus jätta määruskaebus rahuldamata ja maakohu määrus muutmata. Maakohus määruskaebust ei rahuldanud ja saatis selle lahendamiseks Tallinna Ringkonnakohtule.
Tallinna Ringkonnakohtus jättis 8. septembri 2009. a määrusega määruskaebuse rahuldamata ja maakohu määruse muutmata.
Avaldaja esitas Riigikohtule määruskaebuse, milles palus nii maakohu kui ka ringkonnakohtu määrused tühistada ja taotluse rahuldada. 19. oktoobri 2009. a määrusega jättis Riigikohus määruskaebuse menetluse võtmata.

3. 20. oktoobril 2009 esitas notar Harju Maakohtule menetluskulude kindlaksmääramise avalduse. Avalduses palus notar mõista avaldajalt välja 24 940 krooni 1 sent õigusabikuludena. Hiljem loobus notar käibemaksu väljamõistmise nõudest ja palus avaldajalt välja mõista 21 135 krooni.

4. Avaldaja leidis, et menetluskulude kindlaksmääramise avaldus tuleb jätta rahuldamata. Avaldaja väitel puudub kohtulahend, mille alusel saaks menetluskulusid rahaliselt kindlaks määrata, kuna ringkonnakohus ei märkinud määrukses menetluskulude jaotust ja Riigikohus asja menetlusse ei võtnud. Tulenevalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 172 lg-st 8 oleks tulnud kohtuväliste kulude avaldaja kanda jätmise eraldi otsustada, pealegi hüvitatakse kohtuvälised kulud samadel alustel tunnistajatele makstava hüvitisega. Notari puhul ei ole põhjendatud õigusabi kasutamine vaidluses tema ametitöingu kehtivuse üle. Advokaadiarved on ka sisult põhjendamatud.

5. Harju Maakohus (kohtunikuabi) mõistis 9. juuli 2010. a määrusega avaldajalt notari kasuks välja menetluskulud 21 135 krooni.

Määruse järgi jõustus maakohtu 30. aprilli 2009. a määrus menetluskulude jaotuse kohta 19. oktoobril 2009, kui Riigikohus jättis avaldaja määruskaebuse menetlusse võtmata. Õige ei ole avaldaja väide, et puudub õiguslik alus nõuda avaldajalt notari menetluskulude hüvitamist mis tahes kohtuastmes. Notari avaldus 21 135 krooni suuruste õigusabikulude saamiseks on vastavuses Vabariigi Valitsuse 4. septembri 2008. a määruse nr 137 "Lepingulise esindaja kulude teistelt menetlusosalistelt sissenõudmise piirmäärad" (määrus nr 137) § 2 järgse piirmääraga. Notar kasutas esindajat, kuna notari igapäevane töö ei ole osalemine tsiviilkohtumenetluses. Kuna notar on notariaadiseaduse (NotS) § 13 lg 1 kohaselt raamatupidamis- ja käibemaksukohustuslane, tuleb hüvitatavalt summalt maha arvata käibemaks. Tulenevalt asja keerukusest ja mahukusest (läbiti kolm kohtuastet) on põhjendatud ja mõistlik mõista avaldajalt välja menetluskulud 21 135 krooni.

6. Avaldaja esitas määruskaebuse, milles palus maakohtu 9. juuli 2010. a määruse tühistada ja jätta menetluskulud temalt välja mõistmata.

Notar palus jätta määruskaebuse rahuldamata ja maakohtu määruse muutmata.

Maakohtu kohtunikuabi ja kohtunik jätsid määruskaebuse rahuldamata ja saatsid lahendamiseks Tallinna Ringkonnakohtule.

Ringkonnakohtu lahend ja põhjendused

7. Tallinna Ringkonnakohus jättis 1. detsembri 2010. a määrusega maakohtu 9. juuli 2010. a määruse muutmata ja määruskaebuse rahuldamata.

Ringkonnakohus nõustus maakohtu määruse põhjendustega ega korranud neid. Kuigi kohtuvaidluse esemeks on notari ametitöingu õiguspärasus, ei tähenda see, et notar peaks orienteeruma kohtumenetluslikes küsimustes ega võiks kasutada kvalifitseeritud õigusabi. Õigusabikulusid 21 135 krooni ei saa pidada ebamõistlikult suureks, kuna tsiviilasi on läbinud kolm kohtuastet. Notari esindajal oli positsiooni kujundamiseks vaja tutvuda ka testamendi tühistamise vaidluse toimikuga.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

8. Avaldaja esitas Riigikohtule määruskaebuse, milles palub maakohtu 9. juuli 2010. a määruse ja ringkonnakohtu 1. detsembri 2010. a määruse tühistada ja jätta menetluskulude rahaline jaotus

kindlaks määramata või saata asi uueks lahendamiseks maakohtule.

Avaldaja arvates ei saa ringkonnakohtus kantud notari õigusabikulused temalt välja mõista, kuna ringkonnakohtus ei lahendanud menetluskulude jaotust. Samuti ei saa temalt välja mõista notari õigusabikulused maakohtu määruse alusel, kuna TsMS § 172 lg 8 alusel pidanuks see olema otseselt kirjas maakohtu määruses. Samuti tuleb TsMS § 172 lg 8 järgi lähtuda TsMS §-st 152 ja tunnistajatasudest. Lisaks pidid kohtud analüüsima õigusabi põhjendatust ja vajalikkust, kuna õigusabikulude kandja oli notar, kel on õiguslik haridus ja kelle pädevust lahendada õigusküsimusi on eriti kontrollitud. Ringkonnakohtus on püüdnud rikkuda avaldaja kaebeõigust, kui märkis, et avaldaja saab kaebuse esitada üksnes vandeadvokaadi vahendusel.

9. Notar palub jätta määruskaebuse rahuldamata.

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

10. Kolleegium leiab, et nii maakohtu kui ka ringkonnakohtu määrus tuleb tühistada. Uue määrusega rahuldab kolleegium TsMS § 701 lg 3 esimese lause alusel osaliselt notari menetluskulude kindlaksmääramise avalduse ja mõistab avaldajalt tema kasuks menetluskuludena välja 150 eurot. Määruskaebus rahldatakse osaliselt.

11. Esmalt nõustub kolleegium avaldajaga, et ringkonnakohtus on eksitanud teda kaebeõiguse kasutamise suhtes.

Lähtudes TsMS § 178 lg-st 2 ja § 696 lg 1 teisest lausest, saab avaldaja esitada ringkonnakohtu määruse peale määruskaebuse. Ebaõige on ringkonnakohtu määruses märgitu, et määruskaebuse võib ringkonnakohtu määruse peale esitada üksnes vandeadvokaadi vahendusel. Praegusel juhul jaotatakse hagita menetluses kantud menetluskulused, mistõttu kohaldub TsMS § 218 lg 3 teine lause, mis lubab avaldajal esitada Riigikohtule määruskaebus kas ise või advokaadi vahendusel. Lisaks kohalduks sama säte kolleegiumi arvates ka juhul, kui soovitaks kindlaks määrata hagimenetluses kantud menetluskulused, st menetluskulude kindlaksmääramise menetlust saab lugeda iseseisvaks hagita menetluseks TsMS § 218 lg 3 teise lause tähenduses.

12. Avaldaja esitas kohtule taotluse kohustada notarit tegema ametitöimingut. Tegemist on hagita menetluses lahendatava asjaga NotS § 41 lg 5 järgi, alates 14. juunist 2010 sõnaselgelt ka TsMS § 475 lg 15² järgi.

Maakohus jättis taotluse 30. aprilli 2009. a määrusega rahuldamata, ringkonnakohtus jättis avaldaja määruskaebuse selle peale 8. septembri 2009. a määrusega rahuldamata ja Riigikohtus avaldaja määruskaebuse ringkonnakohtu määruse peale menetluse võtmata. Riigikohtu 19. oktoobri 2009. a määrus jõustus TsMS § 694 lg 2 ja § 695 alusel selle avalikult teatavaks tegemise päeval, st 19. oktoobril 2009 (vt ka Riigikohtu 29. märtsi 2010. a määrus tsiviilasjas nr 3-2-1-13-10, p 15). Maakohtu 30. aprilli 2009. a määruse järgi jäeti menetluskulud avaldaja kanda. Ringkonnakohtu 8. septembri 2009. a määruses ega Riigikohtu 19. oktoobri 2009. a määruses menetluskulude jaotuse kohta eraldi midagi ei märgitud.

13. Riigikohtus on varem leidnud, et kui maakohus on jätnud hagi rahuldamata, ringkonnakohtus maakohtu otsuse muutmata ja Riigikohtus ei ole hageja kassatsioonkaebust menetluse võtnud ning

menetluskulud on jäetud maakohtu ja ringkonnakohtu otsusega hageja kanda, tähendab see ühtlasi, et hageja kanda jäävad ka kassatsioonimenetluse kulud, isegi kui Riigikohus kaebuse menetlusse võtmisest keeldumise määruses seda ei märkinud (vt Riigikohtu 9. märtsi 2011. a määrus tsiviilasjas nr 3-2-1-126-10, p 15).

Kolleegiumi arvates kehtib sama põhimõte juhul, kui maakohus teeb kohtulahendi, kus märgib menetluskulude jaotuse, ja ringkonnakohus jätab lahendi selle peale esitatud kaebust lahendades muutmata. Seda kinnitab TsMS § 173 lg 3 esimene lause, mille järgi muudab kõrgema astme kohus alama astme kohtu tehtud lahendit muutes või uut lahendit tehes vastavalt menetluskulude jaotust üksnes vajaduse korral. Kui ringkonnakohus jätab maakohtu lahendi muutmata, nõustub ta ka maakohtu otsustatud menetluskulude jaotusega. Kuigi ringkonnakohus ei ole järginud TsMS § 173 lg-s 2 sätestatud kohustust märkida menetluskulude jaotust oma määruses, ei anna see kolleegiumi arvates alust keelduda menetluskulude väljamõistmisest.

Kolleegium leiab, et eeltoodud põhimõte kohaldub erinevalt 2. detsembri 2010. a määruses tsiviilasjas nr 3-2-1-132-10 p-des 11 ja 13 märgitust ka juhul, kui ringkonnakohus ei ole apellatsioonkaebust läbi vaatamata või menetlust uuendamata jättes menetluskulusid apellatsiooniastmes kindlaks määranud. Kui menetlusosaline soovib alama astme kohtu lahendis märgitust erinevat menetluskulude jaotust, võib ta TsMS § 171 lg 1 kohaldamiseks taotleda täiendava lahendi tegemist.

14. Tulenevalt eelnevast (vt määruse p 13), ei ole iseenesest takistust määrata kindlaks ja mõista avaldajalt välja menetluskulud, mida notar on kandnud maakohtu ja ringkonnakohtu menetluses. Riigikohtu menetluse eest menetluskulude väljamõistmist notar ei taotlenud (tl 78-88).

15. Menetluskulude kindlaksmääramist (väljamõistmist) saab menetlusosaline kulujaotuse kohta tehtud lahendi alusel nõuda TsMS § 174 lg 1 esimese lause järgi 30 päeva jooksul alates kulude jaotuse kohta tehtud lahendi jõustumisest. Seega on menetluskulude väljamõistmine seotud n-ö põhilahendi jõustumisega ja menetluskulude väljamõistmist ei saa taotleda lahendi alusel, mis ei ole veel jõustunud, olgu see ka viivitamata täidetav. Lahendi jõustumine tähendab, et selle korralise vaidlustamise võimalused on ammendunud, eelkõige kui edasikaebetähtaeg on möödunud või kaebus jäetud rahuldamata (vt TsMS § 456, § 466 lg 3, § 478 lg 3). Seega ei saa menetluskulusid enne kohtumääruse jõustumist kindlaks määrata ka määruste alusel, millega on kindlaks määratud menetluskulude jaotus, olgugi et määrused on TsMS § 467 lg 5 ja § 478 lg 4 esimese lause järgi üldjuhul viivitamata täidetavad.

Samuti ei saa menetluskulude kindlaksmääramist nõuda osaliselt vaidlustatud lahendite puhul, kuna kõrgema astme kohus võib ka sel juhul omal algatusel menetluskulude jaotust muuta TsMS § 173 lg 3 alusel. Seega on TsMS § 174 lg 1 ka erinormiks TsMS § 456 lg 4 teise lause suhtes kohtuotsuse osalise jõustumise kohta vaidlustamata osas.

Eelneva põhjal kinnitas maakohus 30. aprilli 2009. a määruses üksnes seadusest tulenevat regulatsiooni, märkides, et menetluskulude osas kuulub määrus täitmisele selle jõustumisest, muus osas aga viivitamatu täitmise korras.

16. Menetlusosalise õigusabikulud (esindajakulud) tsiviilkohtumenetluses on TsMS § 138 lg 1 ja § 144 p 1 järgi osa menetlusosalise kohtuvälistest kuludest.

Hagimenetluses kehtib üldine põhimõte, et pool, kelle kahjuks otsus tehti, hüvitab teisele poolele muu hulgas kohtumenetluse tõttu tekkinud vajalikud kohtuvälised kulud (TsMS § 162 lg 2 esimene lause). Õigusabikulud hüvitatakse menetluskulude kindlaksmääramise menetluses TsMS § 174 alusel, täpsemalt reguleerib nende hüvitamist TsMS § 175. Vabariigi Valitsus on TsMS § 175 lg 4 alusel kehtestanud määrusega nr 137 lepingulise esindaja kulude teistelt menetlusosalistelt sissenõudmise piirmäärad.

17. Lepingulise esindaja kulude hüvitamise regulatsioon hagita menetluses erineb mitmeti hagimenetluse omast.

Hagita menetlused on oma olemuselt erinevad, mistõttu ei ole alati võimalik hagimenetlusega sarnaselt kindlaks teha menetlusosalist, kelle kahjuks lahend tehakse, st n-ö kaotajat, kes peaks kandma menetluskulud. Seetõttu annab TsMS § 172 lg 1 teine lause mitme menetlusosalise osalemisel hagita menetluses kohtule ulatusliku diskretsiooniõiguse otsustada menetluskulude mõne menetlusosalise kanda jätmise, kui see on asjaolusid arvestades õiglane. Kui menetluse võib algatada üksnes avalduse alusel ja avaldus jääb rahuldamata, jätab kohus menetluskulud TsMS § 172 lg 7 teise lause järgi siiski avaldaja kanda, kui seadusest ei tulene teisiti.

18. Ebaselge tähendusega on TsMS § 172 lg 8 teine lause, mille järgi saab kohtuväliste kulutuste hüvitamist hagita menetluses nõuda üksnes juhul, kui kohus jätab need mõne menetlusosalise kanda. Kolleegiumi arvates ei tähenda see erisust TsMS § 172 teiste lõigete järgsest kulujaotusest, vaid üksnes rõhutab kohtul ka selle sätteta olevat võimalust jagada kohtukulud ja kohtuvälised kulud erinevalt, st nt jätta kohtukulud mõne menetlusosalise kanda, kuid esindajakulud jätta menetlusosaliste endi kanda. See säte ei tähenda, et kohtuvälised kulud (sh lepingulise esindaja kulud) tuleks hüvitada üksnes juhul, kui kohus selle menetluskulude jaotuses eraldi välja toob. Kohtuvälised kulud on eriregulatsiooni puudumisel hüvitatavad koos kohtukuludega, kui kohus on jättnud menetluskulud mõne menetlusosalise kanda.

19. Seadusandja on kehtestanud lepingulise esindaja kulude hüvitamiseks eriregulatsiooni, TsMS § 175. Seega tuleb lähtuda TsMS § 175 lg 1 esimesest lausest ja menetluskulude jaotuse alusel mõista välja õigusabikulud üksnes põhjendatud ja vajalikus ulatuses.

Kolleegiumi arvates on põhjendatud, et hagita menetluses hüvitatakse menetlusosaliste õigusabikulusid vähemalt üldjuhul piiratumalt kui hagimenetluses. Seda kinnitab kohtu suurem aktiivsus ja asjaolude selgitamise kohustus hagita menetluses (vt TsMS § 5 lg 3 esimene lause, § 477) (vt hagimenetluse ja hagita menetluse eristamise kohta ka Riigikohtu 17. mai 2010. a määrus tsiviilasjas nr [3-2-1-42-10](#), p-d 18-20). Seda õigustab ka asjaolu, et suuresti ei lahendata hagita menetluses keerulisi õigusküsimusi, vaid kohus kohaldab esmajoones kaalutusõigust.

Seega puudub üldjuhul ka hagimenetlusega võrreldav vajadus kasutada menetluses professionaalset õigusabi ja selle kasutamise korral ei saa menetlusosalisel olla üldjuhul õigustatud ootust, et õigusabikulud piiramatult mõnelt teiselt menetlusosaliselt välja mõistetak. Vastupidine ei oleks

kooskõlas TsMS § 2 järgse tsiviilkohtumenetluse ülesandega, milleks on mh tagada, et kohus lahendaks tsiviilasja võimalikult väikeste kuludega. See ei ole nii siiski mitte kõigi hagita menetluste puhul, kus õigusabikulud võivad olla vajalikud, mistõttu on kohtule antud lai otsustusruum õigusabikulude hüvitatavuse kohta, tagamaks igal üksikjuhtumil õiglase lahenduse leidmise.

20. Ka hagita menetluses teistelt menetlusosalistelt sissenõutavate lepingulise esindaja kulude piirmäärad peaks TsMS § 175 lg 4 järgi kehtestama Vabariigi Valitsus. Vaatamata määruse nr 137 pealkirjale selles määruses tegelikult hagita menetluses (kus nõudeid ei esitata) teistelt menetlusosalistelt väljamõistetavaid lepingulise esindaja kulude piirmäärasid kehtestatud ei ole. Seetõttu kohaldub kohtuväliste kulude kohta üldnormina TsMS § 172 lg 8 esimene lause, mille järgi hüvitatakse vajalikud kohtuvälised kulud hagita menetluses menetlusosalistele samadel alustel tunnistajale makstava hüvitisega. Kuigi esmajoones käib see säte hagita menetluse osaliste menetluse tõttu saamata jäänud sissetuleku või sõidukulude kui kohtuväliste kulude (vt TsMS § 144 p-d 2 ja 3) hüvitamise kohta (analoogselt TsMS § 162 lg 2 teisele lausele hagimenetluse kohta), on kohtuvälisteks kuludeks TsMS § 144 p 1 järgi ka menetlusosaliste esindajate kulud. Seega saab õigusabikulusid hagita menetluses hüvitada üksnes samas ulatuses tunnistajale makstava hüvitisega. Samale seisukohale on kolleegium jõudnud ka varem (vt Riigikohtu 20. oktoobri 2010. a määrus tsiviilasjas nr 3-2-1-89-10, p 14).

21. Tunnistajale makstakse TsMS § 152 lg 1 esimese ja teise lause järgi tunnistajatasu, mis on hüvitis saamata jäänud töötasu või muu püsiva sissetuleku eest. Tunnistajatasu suurus arvutatakse TsMS § 152 lg 2 järgi tunnistaja keskmise brutosissetuleku tunnitasmäära alusel iga töölt puudunud tunni eest. Kohus määrab tunnistajatasu tunnimäära TsMS § 152 lg 3 järgi Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud tunnitasu alam- ja ülemmäära piires. Lisaks tunnistajatasu maksmisele hüvitatakse tunnistajale TsMS §-de 156 ja 157 järgi piiratult ka menetlusega seotud sõidukulud ja muud kohtumenetlusest tingitud vajalikud kulud, eelkõige majutus- ja toitlustuskulud.

22. Vabariigi Valitsus on 22. detsembril 2005 vastu võtnud määruse nr 322 "Kriminaal-, väärteo-, tsiviil- ja haldusajade menetlusest osavõtjatele tasu maksmise ja kulude hüvitamise kord" (määrus nr 322). Selle määruse §-s 3 on reguleeritud kulude hüvitamist tunnistajale, §-s 7 aga täpsustatud tunnistajatasu arvutamist. Muu hulgas on määruse nr 322 § 7 lg-s 3 sätestatud, et tunnistajatasu tunnitasmäär määratakse tunnitasu alam- ja ülemmäära piires, mis on 1-10-kordne Vabariigi Valitsuse kehtestatud tunnipalga alammäär.

Avaldaja taotluse lahendamise ajal (s.o menetluskulude kandmise ajal) 2009. aastal reguleeris palga alammäära kaks erinevat õigusakti: 30. juunini 2009 kehtis Vabariigi Valitsuse 20. detsembri 2007. a määrus nr 254 "Palga alammäära kehtestamine", alates 1. juulist 2009 reguleeris palga alammäära Vabariigi Valitsuse 11. juuni 2009. a määrus nr 90 "Töötasu alammäära kehtestamine". Mõlema määruse § 1 järgi oli töötasu (palga) alammääraks 27 krooni tunnis.

Kolleegiumi arvates tuleb lähtuda hagita menetluses õigusabikulude väljamõistmisel viidatud sätetest tulenevatest piirmääradest. Seega saab 2009. aastal tasuna õigusabi osutamise tunni eest välja mõista 27-270 krooni.

23. Notari menetlusabikulude kindlaksmääramise avalduse rahuldamist ei piira alates 14. juunist 2010 kehtiv TsMS § 175 lg 3¹, mis välistab notari ametitoimingu tegemise taotluse lahendamise menetluses notari kantud õigusabikulude hüvitamise. See säte ei kehtinud ei taotluse lahendamise ega menetluskulude kindlaksmääramise avalduse esitamise ajal.

Notaril oli TsMS § 217 lg 1 järgi õigus võtta menetluses endale esindaja ja ka tema õigusabikulud on eelkirjeldatud põhimõtetel hüvitatavad. Notar on NotS § 2 lg 1 järgi avalik-õigusliku ameti kandja, sõltumatu ametiisik, kellele riik on delegeerinud õigussuhete turvalisuse tagamise ja õigusvaidluste ennetamise ülesande. Kuigi notar pidi arvestama võimalusega, et notariaaltoimingu tegemisest keeldumine vaidlustatakse kohtus, ja vähemalt üldjuhul olema võimeline selle kohta ka seisukohta andma, ei saa tema poolt kirjalikus kohtumenetluses õigusabi kasutamist lugeda praeguse menetluse asjaolusid arvestades põhjendamatuks või ebamõistlikuks, kuigi mitte ka hädavajalikuks.

24. Menetluskulude kindlaksmääramise avaldus on esitatud tähtaegselt. Menetluskuludena palus notar välja mõista õigusabikulud kahes kohtuastmes, algselt 24 940 krooni 1 sent (tl 78-79). Hiljem loobus ta käibemaksu väljamõistmise nõudest ja palus avaldajalt välja mõista 21 135 krooni (vt tl 99-101).

Kokku on avaldusele lisatud neli advokaadibüroo arvet ja iga arve kohta ka õigusabi tööarvestused. Nende järgi on notarile osutatud õigusabi kokku 11 tundi 25 minutit (11,4 tundi), tunnitasega 1800 krooni (lisandub käibemaks). Lisaks on arvestatud kantseleikulused kokku 615 krooni 60 senti eest.

25. Kohtud mõistsid avaldajalt notari kasuks välja õigusabikulud 21 135 krooni. Lähtudes TsMS § 172 lg 8 esimesest lausest ja määruse nr 322 § 7 lg-st 3, saab õigusabile kulutatud 11,4 tunni eest maksimaalselt avaldajalt välja mõista tunnitase 270 krooni (vt määruse p 22) alusel 3078 krooni. Kantseleikulused seejuures arvestada ei saa. Seetõttu tuleb kohtute määrused tühistada. Arvestades asjaolu, et kuigi õigusabi kasutamine ei olnud ebamõistlik, ei olnud see samas hädavajalik (vt määruse p 23), mõistab kolleegium avaldajalt notari kasuks välja õigusabikuludena kokku 150 eurot (2346 krooni 99 senti).

26. Menetluskulude kindlaksmääramise määruse peale esitatud määruskaebuse menetlemisel tekkinud kulutusi TsMS § 178 lg 3 järgi ei hüvitata. See tähendab, et vaatamata määruskaebuse osalisele rahuldamisele ei ole avaldajal õigust nõuda notarilt võimalike menetluskulude (nt riigilõiv määruskaebuselt) hüvitamist ega taotleda riigilt ka riigilõivu tagastamist TsMS § 150 lg 1 p 5 alusel.

27. Tasutud kautsjon tuleb määruskaebuse osalise rahuldamise tõttu TsMS § 149 lg 4 esimese lause alusel tagastada.

28. Kolleegium peab täiendavalt vajalikuks juhtida maakohtu tähelepanu lubamatule menetluse venimisele menetluskulude kindlaksmääramise avalduse lahendamisel. 20. oktoobril 2009 esitatud avaldus lahendati alles 9. juulil 2010.

Kuigi TsMS § 174 lg 8 järgi võib menetluskulude kindlaksmääramise määruse teha kohtunikuabi, ei tähenda see, et asja ei võiks lahendada kohtunik, mh asja maakohtus lahendanud kohtunik. On kohtute tööjaotuse ja töökorralduse küsimus, et menetluskulude kindlaksmääramise avalduste

lahendamine ei veniks mh seetõttu, et nende lahendamine on antud üksnes või põhiliselt kohtunikuabide teha, kes füüsiliselt seda aga ei jõua.

Ants Kull, Peeter Jerofejev, Henn Jõks, Villu Kõve, Lea Laarmaa, Jaak Luik, Tambet Tampuu